

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a chapter published in *Le Nord en français: traduction, interprétation, interculturalité*.

Citation for the original published chapter:

Melander, B., Josserand, J., Nyroos, L., Norén, C. (2014)
Underbart är kort? Om taltidsrespekt i svenska och franska EU-debatter
In: Hedwig Reuter (ed.), *Le Nord en français: traduction, interprétation, interculturalité* (pp. 143-157). Mons: Éditions du C.I.P.A.
Langage et société

N.B. When citing this work, cite the original published chapter.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-239129>

Hedwig REUTER (dir.)

Le Nord en français

Traduction Interprétation Interculturalité

Colloque international
Université de Mons
15-16 mars 2013

Éditions du CIPA, 12 Place du Parc B-7000 Mons
CIPA@umons.ac.be
© CIPA 2014
ISBN 978-2-930200-43-9 (format papier)
ISBN 978-2-930200-44-6 (format e-book)
D/2014/7789/8

Underbart är kort? Om taltidsrespekt i svenska och franska EU-debatter

Björn MELANDER
Uppsala universitet

Jérôme JOSSERAND
Högskolan Dalarna

Lina NYROOS
Uppsala universitet

Coco NOREN
Uppsala universitet

Vid debatter i EU-parlamentet måste de skilda ländernas delegater mötas över språk- och kulturgränser. Ledamöterna använder oftast det egna landets språk och simultantolkas till – i princip – samtliga andra officiella språk. Det är rimligt att anta att det inom de olika ländernas politiska organ utvecklats nationella retoriska traditioner utgående från staternas varierande politiska historia, styrelseskick och massmediala offentlighet. Detta gäller naturligtvis också Sverige och Frankrike. Därmed bör franska och svenska ledamöter föra med sig den egna retoriska traditionen när de samverkar på den europeiska arenan. I EU-parlamentet möts dessa traditioner och måste fungera tillsammans, inte sällan i en process som leder till bindande beslut om frågor av central betydelse för såväl medlemsländerna som unionen i stort.

Det förefaller vara en allmän uppfattning att fransmän skulle vara "intensivare" i sitt interaktiva beteende än svenskar, t.ex. genom att i större utsträckning tala mycket och fort samt inte dra sig för att falla varandra i talet. Stundtals hör man också tankar om att den franska samtalsstilen skulle utmärkas av att vara språkligt mer utsmyckad och hålla en högre abstraktionsgrad än den svenska. Fransmän pratar mycket och gärna, skulle man kanske kunna sammanfatta stereotypin.

Det är lätt insett det är svårt att ge empirisk evidens för sådana föreställningar (eller omvänt falsifiera dem), eftersom samtal i olika kulturer inte tilldrar sig i helt likartade situationer vilket krävs för en strikt jämförelse. I Europaparlamentet är det dock möjligt att göra en komparativ undersökning eftersom talen har samma formella ramar. Till skillnad från vardagliga samtal är parlamentarisk debatt en institutionaliserad genre där såväl talarordningen som talartiden är strikt reglerade och i princip inte förhandlingsbara.

I denna artikel redovisar vi en pilotstudie där vi försökt se om stereotypa föreställningar av ovan nämnd typ kan ges empiriskt stöd beträffande hur svenska och franska parlamentariker uppträder vid plenardebatter i Europaparlamentet.

Studien är en del av projektet ComparE – Comparing Parliaments in Europe – vilket för närvarande bedrivs vid institutionerna för moderna språk respektive nordiska språk vid Uppsala universitet¹.

En faktor som skiljer Europaparlamentets debatter i plenum från hur de nationella parlamenten brukar beskrivas är avsaknaden av spontan interaktion. Anförandena organiseras av en talman vars främsta uppgift är att fördela ordet och strikt reglera taltiden. Ledamöterna håller sina tal från sin plats i salen i ett ofta nästintill folktomt plenum. Kontakten mellan de närvarande är därmed distanserad och det spontana utbytet är minimalt. Det dominerande intrycket är att en mängd talare relativt kontextoberoende framför sina anföranden monologalt, till skillnad från de bilder man har av hur det går till i t.ex. *House of Commons* eller *l'Assemblée nationale*.

Ett exempel kan visa vilken typ av företeelser vi inriktat oss mot. I (1) har Michel Rocard 4 minuters taltid till sitt förfogande och talmannen knackar (K) efter 26 sekunder. I (2) har Jan Andersson tilldelats 2 minuter och talmannen knackar efter 9 sekunder:

- (1) [...] (04.20) *parce qu'il est scandaleux d'imaginer de voir ratifier un accord dont beaucoup d'experts disent qu'il accroîtrait les coûts (K0426) nous n'avons pas besoin de ça mais ob j'ai déjà fini mon temps je pensais avoir plus de temps que cela alors Monsieur le commissaire j'en termine (04.35) [...] (05.47) (Rocard_061128)*²
- (2) [...] (02.07) *att avstå från att ha synpunkter (K02.09) innan arbetsmarknadsministrarna det vore att ge dem hela bestämmelserätten (K20.14) Parlamentet måste ha en linje (talmannen) och det är vår linje (02.17) (Andersson, 071128)*

Rocard lyckas hålla ordet i ytterligare 1.14 min. trots att talmannen knackar vid 04.50, 04.59, 05.19 och avbryter verbalt 05.33 och 05.41. Talet avslutas 05.47 efter att mikrofonen stängts av. Vid två avgörande förhandlingar om turen använder sig Rocard av direkt tilltal: *Monsieur le commissaire j'en termine* (04.35) och *Ce Parlement, Monsieur le Commissaire* (04.50). I kontrast håller Andersson ordet i 8 sek. efter talmannens första knackning följt av en påminnelse (02.14) och avslutar 02.17.

Nämnas kan också att vi som ett led i ComparE-projektet har intervjuat ett antal svenska EU-parlamentariker. Dessa intervjuer, som genomfördes i mars 2013, indikerar att även inom Europaparlamentet är idéer om nationellt och kulturellt grundade skillnader levande. "Svenskar bör lära sig att vara mer artiga, och fransmän att komma till saken" är en lite tillspetsad sammanfattning av vad åtminstone vissa menade vara typiska olikheter. Det finns således god anledning att

¹ Se mer <http://www.sprakvet.uu.se/compare>.

² sv: [...] och det är upprörande att tänka sig att vi kanske får se ratificeringen av ett avtal som många experter hävdar att det skulle ökar kostnaderna det är inget vi behöver (.) oj har jag redan förbrukat min tid jag trodde jag hade mer tid Herr kommissarie jag ska avsluta (vår övers.)

undersöka om vad som sker beträffande Rocard och Andersson endast är prov på isolerade händelser eller om likartade förhållanden förefaller vara ett mer generellt fenomen.

Syfte

Vi har i denna pilotstudie valt att undersöka i vilken utsträckning parlamentariker från de båda länderna överskrider sin taltid. Vi har då också studerat om det går att se skillnader mellan manliga och kvinnliga parlamentariker samt om representanter för olika politiska grupper tenderar att bete sig på skilda vis. Utöver detta, där den enskilda talaren står i fokus, har vi studerat om det finns indikationer på att i vid mening kontextuella faktorer som talmannens nationalitet, partigruppstillhörighet och kön spelar roll för vilket talutrymme ledamöterna faktiskt får. Likaså har vi försökt se det finns tendenser som indikerar att "tungta" politiker kan ta sig större friheter än mindre framträdande kolleger och till slut om tidpunkten på dygnet spelar roll för hur mycket man tillåts överskrida taltiden.

Material

Inte utan skäl uppfattas den europeiska unionens organisation och funktion ofta som snätig och svåråtkomlig för den vanlige väljaren. För att unionen ska närma sig väljarna har dock stora insatser gjorts för att sprida pedagogiskt och informativt material. Europaparlamentet ställer till offentlighetens förfogande kammarens plenarsammanträden via <http://www.europarl.europa.eu>. Från april 2006 tillhandahålls även inspelningarna med ljud och bild i oredigerad form, vilket möjliggör en jämförelse mellan tal och den skriftliga dokumentationen. Det tillåter även att man i de flesta fall kan avgöra vilka delar av inläggen som är spontana och vilka som är planerade och höglästa.

ComparE-projektets grundkorpus består av samtliga inlägg av de svenska och franska delegaterna i Europaparlamentet från perioden april 2006 – mars 2008, dels i textformat och dels i videoförmåt. Sammanlagt handlar det om 380 svenska debattanföranden (111 400 graford) och 920 franska debattinlägg (460 000 graford). Texten utgörs av primärversionen av de officiella utdragsprotokollen som man kan nå via europarl.se och videorna har kunnat laddas ned som mwa-filer.

Varje talare i parlamentet har normalt en tilldelad tid för sitt inlägg. Omfånget kan variera från 30 sekunder upp till fem minuter. Hur mycket tid som varje talare har till sitt förfogande bestäms i förväg. När dagordningen för ett plenarmöte i parlamentet har fastställts får var och en av de 756 ledamöter skriva upp sig på talarlistan. Varje politisk grupp bestämmer sedan vem eller vilka som kommer att få ordet, och när de sammanträder i plenisalen, har de som kommer att göra ett inlägg blivit informerade, dock i vissa fall med kort varsel, om längden på sina införanden. Så mycket som fem minuter får endast för rapportörerna, som

inleder punkten i fråga på dagordningen, och till vilka ska de andra talarna sedan ge kommentarer och synpunkter. En vanlig taltid för övriga debattörer är två minuter.

Normalt anger ordföranden vid överlämnandet av ordet hur lång tid som anslagits till ledamöten i fråga. Om talaren överskrider tiden kan ordföranden ingripa. En ofta förekommande markering är knackning med ordförandeklubban, ibland upprepade gånger (jfr (1) och (2) ovan). Ordföranden kan också muntligt påtala att tiden överskridits och till sist stänga av mikrofonen. Det är heller inte helt ovanligt att ordföranden mer allmänt uppmanar de talande att strikt hålla sig till de anbefallna tiderna, t.ex. med hänvisning till att det är sent och att beslut måste fattas.

Kvantitativ analys av tidsöverdrag

För att bilda oss en uppfattning om det finns några mönster vad gäller i hur hög grad man respekterar den tilldelade taltiden har vi gjort en kvantitativ undersökning av dels hur ofta man drar över tiden, dels i hur hög grad det då sker. Speciellt har vi velat undersöka om man kan få stöd för hypotesen att de franska delegaterna skulle dra över tiden i större utsträckning än de svenska.

Talaktivitet

Vi har undersökt totalt 1 142 inlägg i vår korpus. Uppdelat på franska respektive svenska delegater samt på kvinnor och män fördelar sig dessa enligt tabell 1.

Tabell 1. Antal analyserade debattinlägg

	Kvinnor	Män	Summa	Tid
Franska	406	390	796	31:5 9:52
Svenska	140	206	346	11:4 9:52
Summa	546	596	1 142	43:5 2:44

Som framgår av tabellen har de franska delegaterna gjort fler inlägg än de svenska (796 mot 346), vilket är naturligt eftersom Frankrike har fler ledamöter än Sverige. Den svenska talaktiviteten hävdar sig från den utgångspunkten väl. De franska delegaterna är drygt 4 gånger fler än de svenska (78 respektive 19), men de franska inläggen är bara 2,3 gånger fler än de svenska. Ungefär samma proportioner gäller hur mycket man talar: sammanlagt omfattar de svenska inläggen 11 timmar, 49 minuter och 52 sekunder, medan de franska delegaterna har talat 31 timmar, 59

minuter och 48 sekunder, dvs. ganska precis 2,7 gånger så mycket. Sammantaget måste de svenska delegaterna sägas väl utnyttja det talutrymme de tilldelas.

Ser man på könsfaktorn behålls dessa proportioner på det hela taget. Möjligen framstår de kvinnliga franska ledamöterna som något mer talträngda eftersom de har nästan tre gånger så många inlägg som de svenska kvinnorna och talar 3,6 gånger så länge (16 t. 9 m. 16 s. mot 4 t. 31 m. 18 s.). De franska männen talar endast 1,9 gånger så mycket som de svenska och endast lite drygt dubbelt så länge (15 t. 50 m. 36 s. mot 7 t. 18 m. 34 s.). Här kan man också lägga märke till att de svenska männen talar både oftare och mer än de svenska kvinnorna, trots att antalet parlamentariker är i stort sett lika (9 kvinnor och 10 män), medan de franska parlamentarikerna är jämnare i detta avseende fastän för Frankrikes del de manliga parlamentarikerna är fler än de kvinnliga (42 män och 32 kvinnor). Den i svensk språkforskning ofta påvisade tendensen att män breder ut sig på kvinnors bekostnad i offentliga sammanhang (se t.ex. Thelander 1986, s. 18f. och där anförd litteratur eller Adelsvärd 1999, s. 39-43) framstår här alltså som något som karakteriserar just det svenska materialet.

Hur ofta tidsöverdrag?

Hur är det då med respekten för taltiden? Låt oss börja med frågan om hur ofta man överskrider den tilldelade taltiden. Som nämnts anges oftast den tilldelade taltiden av ordföranden då ordet ges till parlamentarikern. I totalt 948 fall har vi för de 1 142 inläggen på sådant sätt kunnat fastställa den tilldelade taltiden. Tabell 2 redovisar detta uppdelat efter nationalitet och kön.

Tabell 2. Antal inlägg då taltiden överskrids uppdelat efter nationalitet och kön

	Kvinnor	Män	Summa
Franska	338	307	645
Svenska	120	183	303
Summa	458	490	948

Totalt 772 gånger överskrids denna. I tabell 3 anges hur detta fördelar sig uppdelat efter talarnas nationalitet och kön.

Tabell 3. Antal inlägg då taltiden överskrids

	Kvinnor	Män	Summa
Franska	271	245	516
Svenska	92	164	256
Summa	363	409	772

Som framgår förefaller de franska kvinnorna vara något mer benägna än de franska männen att dra över taltiden, men skillnaden är inte markant. Inom den svenska gruppen finns däremot en tydlig skillnad: här är det männen som överskrider mest. Mätt med ett chitvå-test är denna skillnad tydligt signifikant ($p=0,000$). Sätter man dessa siffror i relation till totala antalet inlägg framgår mönstret klart. I tabell 4 visas den procentuella andelen gånger då taltiden överskrids.

Tabell 4. Procentuell andel inlägg då taltiden överskrids

	Kvinnor	Män	Totalt
Franska	80,2	79,8	80,0
Svenska	76,7	89,6	84,5
Totalt	79,3	83,5	81,5

Sett till antalet gånger man överskrider taltiden är alltså svenskarna mer benägna än de franska delegaterna att göra så (totalt 84,5 % av inläggen) men vid en närmare analys visar det sig att detta mönster finns främst bland de svenska männen (vid nästan 90 % av inläggen överskrids taltiden).

Studerar man slutligen hur antalet tidsöverträdelser fördelar sig på de olika partigrupperna framkommer den bild som visas i tabell 5.

Tabell 5. Antal inlägg då taltiden överskrids uppdelat efter partigrupp

Partigrupp	Antal	Andel
ALDE	97/119	81,5
De Gröna/EFA	109/113	96,5
EPP	161/214	75,2
GUE/NGL	66/77	85,7
IND/DEM	76/89	85,4
ITS	3/3	-
OB	17/32	53,1
S&D	243/301	80,7
Summa	772/948	81,4

Med så många grupper blir det svårt att se tydliga mönster. Ett chitvå-test visar dock att det föreligger en signifikant skillnad mellan partigrupperna. Framför allt tycks parlamentarikerna från De Gröna/EFA-gruppen vara mer benägna att dra över tiden, medan det för OB-gruppen finns en motsatt tendens.

Sammantaget gäller beträffande antalet överskridelser att hypotesen att franska delegater skulle vara mer benägna än de svenska att göra så inte får något stöd i vårt material. Tvärtom tycks svenskarna oftare dra över tiden. Detta är dock något som mest utmärker de svenska männen. Inom den franska gruppen finns en viss tendens i motsatt riktning; här är det snarare kvinnorna som överskrider sin taltid, även om detta mönster är svagare. Det finns också vissa skillnader mellan partigrupperna. Speciellt tycks representanter för De Gröna överträda den tilldelade taltiden.

Hur mycket tidsöverdrag?

Nu är ju inte enbart antalet gånger man överskrider taltiden intressant, utan också hur mycket man överskrider denna. Det kan ju vara så att svenskarna endast drar över några sekunder, medan de franska parlamentarikerna tar sig rätten att göra långa överdrag när de väl gör det.

För att undersöka hur mycket ledamöterna drar över i de fall där de gör detta har vi för de 948 fall där tilldelad taltid angivits beräknat hur stort procentuellt överdrag som görs. Beräkningen bygger på antalet sekunder som överdraget omfattar, och i de fall ledamöten inte använder sin tilldelade taltid (eller i något enstaka fall lyckats pricka in denna perfekt) har det räknats om noll procent överdrag. Av tabell 6 framgår hur många inlägg som ligger till grund för beräkningen uppdelat efter nationalitet och kön, och i tabell 7 anges det procentuella överdraget enligt ovan beskriven beräkningsmodell.

Tabell 6. Antal inlägg där tilldelad taltid anges uppdelat efter nationalitet och kön

	Kvinnor	Män	Summa
Franska	338	307	645
Svenska	120	183	303
Summa	458	490	948

Tabell 7. Procentuellt överdrag av tilldelad taltid uppdelat efter nationalitet och kön

	Kvinnor	Män	Totalt
Franska	16,3	14,8	15,6
Svenska	11,8	14,1	13,2
Totalt	15,1	14,6	14,8

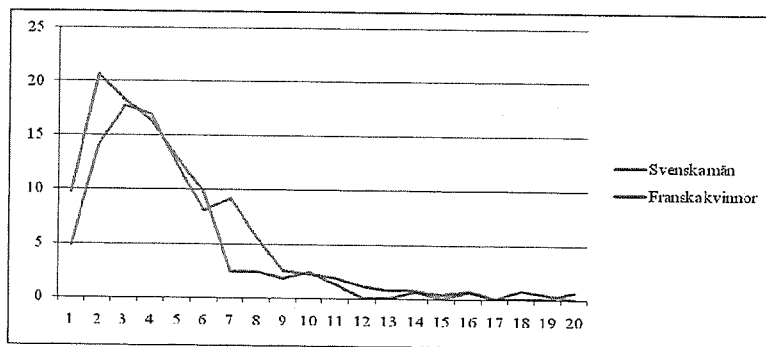
Som framgår av tabell 7 har de franska delegaterna totalt ett något högre värde än de svenska. Delar man upp även efter kön visar det sig dock att detta mönster återfinns hos de kvinnliga delegaterna (16,3 % mot 11,8 %), medan männen har betydligt mindre skillnad (14,8 % resp. 14,1 %).

I tabell 8 ges värdena för de skilda partigrupperna. Återigen ett tydligt mönster svårt att se pga. att man får många undergrupper, men en ANOVA-analys visar att det föreligger en signifikant skillnad mellan grupperna ($p=0,000$). Denna består i att De Gröna/EFA drar över mest medan EPP och OB har låga värden (ITS-gruppen har så få belägg att man kan bortse från värdet för denna).

Tabell 8. Procentuellt överdrag av tilldelad taltid uppdelat efter partigrupp

Partigrupp	Procentuellt överdrag
ALDE	16,4
De Gröna/EFA	19,2
EPP	11,3
GUE/NGL	12,7
IND/DEM	15,9
ITS	8,3
OB	9,0
S&D	15,9

Den sammantagna bilden av tidsöverdragen förefaller vara att svenskar, speciellt män, drar över tiden ofta men inte så mycket. Franska delegater överträder tiden mindre ofta men när de drar över gör de det längre. Detta mönster gäller speciellt de franska kvinnorna. Figur 1 är ett försök att grafiskt illustrera detta förhållande. I figuren visas den relativa frekvensen för tidsöverdrag uppdelat i 20 breddklasser för svenska manliga parlamentariker och kvinnliga franska ledamöter. Som synes ligger kurvan för de svenska männen överst i de första klasserna (dvs. korta överdrag) medan de franska kvinnorna har högre värden i mitten (halvlånga överdrag runt 25-40 %).

Figur 1. Relativ frekvens för tidsöverdrag av olika längd

Sammanfattning angående tidsöverdrag

Vad gäller talaktivitet i kammaren finns ingen tendens till att de franska parlamentarikerna skulle vara mer aktiva. Detta är inte särskilt förvånande eftersom taltiden fördelas genom en strikt reglerad procedur. Men man kan åtminstone säga att de svenska delegaterna inte talhämmat avstår från att utnyttja den tid de har till sitt förfogande.

Beträffande taltidsrespekten är bilden att de svenska ledamöterna mer frekvent överskrider sin tilldelade tid, men att de då ofta drar över endast i mindre omfattning. För de franska parlamentarikerna gäller att de snarare – åtminstone betraktade i kontrast till svenskarna – tenderar att dra över lite mindre frekvent, men då i gengäld göra längre överdrag. Speciellt markant blir denna skillnad om man jämför de svenska männen med de franska kvinnorna.

Knackningen och avstängning av mikrofonen – kontextuella faktorer

I denna del av undersökningen valde vi att fokusera på de inlägg vars taltid var fastställd till två minuter, av den enkla anledning att dessa är de mest frekventa. Dessa är 194 totalt. Hur de fördelar sig nationellt och vad gäller kön framgår av tabell 9.

Tabell 9. Antal analyserade debattinlägg

	Antal inlägg	Varav inlägg av kvinnliga ledamöter	Varav inlägg av manliga ledamöter	Antal kvinnliga ledamöter	Antal manliga ledamöter
Franska	148	81	67	22	25
Svenska	46	24	22	6	5
Totalt	194	105	89	28	30

Det som händer när man drar över sin taltid kan som berörts variera: några får tala till punkt, medan andra får en varning av talmannen, i form av en knackning, som kan upprepas och i vissa fall leda till avstängningen av mikrofonen, oavsett om ledamöten är klar med sitt anförande eller inte. I de undersökta inläggen kan man med säkerhet identifiera 55 fall av knackningar, dvs. för 28 % av inläggen, samt 14 avstängningar, som motsvarar 7,2 % av anförandena. Detta sker oftast ett visst antal sekunder efter att taltiden tagit slut, men ibland även ganska fort efter den. I de av oss undersökta anförandena sker det snitt efter 25 sekunders tidsöverdrag.

Vi har alltså försökt kartlägga vilka faktorer kan eventuellt förklara det faktum att några lyckas dra över sin tid medan andra stängs av. En del olika möjliga förklaringsgrunder kan testas, och vi har delat dem i två kategorier, nämligen *individ* och *allmänna omständigheter*.

Individen

Inom denna kategori har vi valt att jämföra talman och ledamot vad gäller politisk samhörighet, nationell samhörighet och kön. Vi har också studerat om det tycks spela någon roll huruvida ledamoten har låg eller hög status som politiker. Vidare har vi undersökt om några allmänna kulturella drag eventuellt kunde förklara att en talman är strängare än en annan eller om det snarast tycks vara en fråga om hur enskilda individer agerar.

Låt oss börja med *politisk samhörighet*. Vårt antagande har här varit att det skulle kunna ge en fördel att tillhöra samma politiska grupp som talmannen. Det visar sig dock inte vara fallet: i hälften av fallet sker en avstängning från en talman tillhörande en annan politisk grupp och i hälften sker det från en talman tillhörande samma politiska grupp, vilket i praktiken innebär att man är strängare mot sina gruppkamrater – det är ju vanligare att man är ordförande vid ett inlägg från en annan partigrupp än från den egna.

Resultatet har alltså baserats på de politiska grupper som ledamöterna tillhör. Dessa grupper är inbördes mer eller mindre heterogena, eftersom flera olika partier från de skilda medlemsländerna ingår i dessa grupper. Resultaten skulle därför kanske kunna vara annorlunda om det verkligen hade gällt i strikt mening partikamrater. Men, i och med att parlamentet är känt som en arena där kompromisser står i centrum kan man också anta att den strikta partitillhörighet som råder på nationell nivå inte har samma kraft i Bryssel eller Strasbourg.

Vi har sedan tittat på om *nationell samhörighet* kan spela någon roll. I teorin ska parlamentets ledamöter representera alla 500 miljoner européer som finns inom EU:s gränser, men varje ledamot måste ändå även tänka nationellt och inte bara europeiskt, av den enkla anledning att man måste övertyga sin valkrets i hemlandet att man förtjänar sin plats, i synnerhet vid kommande val. Vi antog därmed att en fransk talman skulle kunna vara mer benägen att låta en fransk ledamot tala längre än tillåtet.

Resultaten är svårtolkade i detta avseende, men vi kunde endast hitta endast ett fall då en fransk ledamot får sin mikrofon avstängd av en fransk talman (och ledmoten hade då dragit över taltiden med så mycket som 40 sekunder). Vi kunde även se flera fall då en fransk talman lät franska ledamöter tala längre, mycket längre till och med vid ett tillfälle (90 sekunder över taltiden). Intressant att notera är att talmannen då uppenbarligen kände en kände sig tvungen att förklara sitt beteende genom att säga att "det fanns marginal" och att hon därför kunde "visa

lite generositet". Tillåter man sig att dra tämligen höga växlar på våra iakttagelser förefaller det alltså finnas en del indikationer på att nationell samhörighet inte är en helt irrelevant faktor i sammanhanget.

Angående nationalitet har vi också undersökt om talmans nationalitet och således kulturell bakgrund i sig kunde vara av vikt. Som Hall påpekar det (1979, s. 7–8, jfr även Sörman, 1993, s. 11) har varje kultur inte bara en identitet grundad på historia och traditioner, utan också på språk och på ett sätt att kommunicera, både verbalt och icke verbalt. Flera undersökningar pekar på kulturella skillnader mellan anglo-saxiska och romanska argumentationstraditioner, där den anglosaxiska modellen är att direkt ange konklusionen i form av en tes och därefter framföra de argument som lett fram till denna, medan man inom den romanska traditionen gärna vill presentera flera grunder för sin slutsats innan man redovisar denna som en syntes av det tidigare framförda (Bodin & Faut, 2000 s. 41). Det är måhända något långsökt att starkt koppla samman denna studie till Hofstedes (1991, 1994), Trompenaars (1993, 1994) eller Kramschs (1998) studier om kultur samt kultur och språk, och för Hofstede särskilt hans indelning i maskulina och feminina kulturer, men man kan ändå ha detta i åtanke när man studerar tabell 10, som redovisar data för hur de avstängningar vi funnit i vårt material fördelar sig efter talmännens nationalitet.

Tabell 10. Avstängningar uppdelade efter talmannens nationalitet

Talmannens nationalitet	Avstängningar
Tyskland (18 %)	28 %
Polen (15%)	28 %
Italien (15%)	14 %
Frankrike (9%)	2 %
Portugal (5%)	14 %
Grekland (4%)	14 %

I den vänstra spalten anger siffran ordförandetiden i de 194 två-minutersinläggen med tidsöverdrag, och i den högra procenten för avstängningar per nationalitet. Det verkar för det första finnas en tendens till skillnad mellan nord och syd eftersom Tyskland och Polen har de högsta värdena. Polen, med 15 % talmanstid och 28 % avstängningar, är då hårdast. Men det förefaller också föreligga differenser inom syd-gruppen, eftersom talmännen från Italien och Frankrike kan sägas vara mer generösa med tidsöverdrag än vad Portugals och Greklands är: Italien har 15 % talmanstid och 14 % avstängning medan Portugal och Grekland, med respektive 5 % och 4 % talmanstid har lika många avstängningar. Frankrike, med 9 % talmanstid och endast 2 % avstängning är således i vårt material det mest generösa.

Dessa skillnader kanske endast beror på individen, men man skulle också kunna säga att differenserna visar på skilda traditioner vad gäller uppträdande i diskussionssammanhang. Den ovan berörda uppdelningen av Hofstede, enligt vilken vissa nationaliteter definitivt är mer maskulina än andra, vilket, med Hofstedes ord innebär mindre tolerans och större vilja till auktoritet kan möjligen också vara relevant. Enligt Hofstedes rankning (1991) har alla de aktuella talmansländerna (med undantag för Portugal) en hög grad av maskulinitet i sin kultur.

Det sades under lång tid att politiken är männens värld och även om kvinnorna är mer och mer aktiva inom denna värld, till och med på höga befattningar, kan man det inte förnekas att mycket återstår för att en full jämlikhet mellan könen ska vara uppnådd. Därmed är det naturligt att också studera om faktorn *kön* kan ha någon betydelse i sammahanget. Kan det vara så att en talman visar större välvillighet mot en talare av samma kön? Våra resultat i det avseendet visas i tabell 11.

Tabell 11. Avstängningar uppdelade efter kön

Avstängning från en talman av samma kön	Avstängning från en talman av ett annan kön
50 % varav	50 % varav
58 % kvinna till kvinna	85 % man till kvinna
42 % man till man	15 % kvinna till man

Som framgår av tabellen är andelen avstängningar identiska mellan samma kön och mellan olika kön. Men det verkar ändå vara vanligare att en manlig talman stänger mikrofonen för en kvinnlig ledamot än tvärtom.

Det visar sig också att de kvinnliga talmännen har en större benägenhet att låta talaren behålla ordet lite längre, att de är mindre ivriga att använda klubban för att knacka och att det är oftast först vid ett rejält överdrag som de blir strängare, och stänger av mikrofonen. I vårt material är det nämligen så att nästan varje gång en talare drar över sin tid med mer än 40 sekunder (vid 5 av 6 tillfällen), är det en kvinnlig talman som håller i klubban, och i de fallen där avstängning sker tidigt efter överdrag är det en manlig talman som håller i klubban. Tabell 12 visar hur de 194 studerade två-minutersinläggen med tidsöverdrag fördelas tidsmässigt, och där avstängning sker.

Tabell 12. Antal överdrag av olika längd samt antal avstängningar inom dessa

Effektiv taltid i sekund	Antal avstängningar	Antal franska inlägg	Antal svenska inlägg
161 <	3	5	1
156-160	1	2	1
151-155	1	6	2
146-150	0	10	2
141-145	3	7	5
136-140	2	13	7
131-135	2	20	5
126-130	2	29	12
121-125	0	56	11

Som framgår görs inte avstängning alltid vid större tidsöverdrag, (även om det händer oftare då än vid kortare). Den rimligaste tolkningen av detta är att, utöver de faktorer vi redan berört, ytterligare omständigheter kan vara av vikt.

Vår sista kategori angående individen är *status för talaren*. Vi har här inga direkta kvantitativa data att anföra, bl.a. eftersom det inte är självklart hur man ska dela in parlamentariker i detta avseende. Det är dock ändå intressant att se man i vårt material hittar ett antal "tungt" politiska namn bland dem som ofta drar över tiden. Dessa kan tidigare ha varit statsminister, som Michel Rocard, minister, som Catherine Trautmann, Pierre Moscovici eller Jacques Toubon, partiledare, som Jean-Marie Le Pen eller känd före detta journalist och tv ankare, som Jean-Marie Cavada.

Det kan också vara värt att nämna att i våra intervjuer med svenska europaparlamentariker (genomförda i mars 2013) framhölls ofta Daniel Cohn-Bendit som ett tydligt exempel på en politiker som ofta lyckas behålla ordet (inte sällan mycket längre än den stipulerade tiden) trots att inläggstiden är slut. Den förklaring till detta som då framfördes är att Daniel Cohn-Bendit har både status och pondus som politiker, och att detta, speciellt som det kombineras med en stor skicklighet som talare, hjälper honom att få behålla ordet. Daniel Cohn-Bendit representerar Tyskland, och han finns således inte med i vårt material trots att han brukar framföra sina inlägg på franska, varför vi inte närmare kunnat undersöka om detta stämmer. Men att denna föreställning är vitt spridd är uppenbart.

Allmänna omständigheter

Parlamentets arbete innebär ofta långa och påfrestande seanser som kan sträcka sig från kl. 9.00 på morgonen till midnatt, och ibland ännu senare. Vi har därför studerat om det förefaller finnas en relation mellan hur knackningarna och avstängningar sker och tiden på dygnet då ledamöterna håller sina anföranden. Siffror rörande detta redovisas i tabell 13.

Tabell 13. Knackningar och avstängningar i relation till tid på dygnet

Tid på dygnet	Knackningarna	Avstängningar
Morgon (9-12)	19 %	21 %
Eftermiddag (13-17)	35 %	36 %
Kväll (19-23>)	46 %	43 %

Vi kan konstatera att omständigheterna tycks spela en viktig roll; det är uppenbarligen mycket lättare att få knackningar eller sin mikrofon avstängd på kvällen än på morgonen. Detta är mänskligt sett inte så underligt, med tanke på att tröttheten är säkert en viktig faktor och att talmannen således inte har samma tålmod med ledamöter som drar över sin taltid, men det är ändå något förvånande att en sådan omständighet så tydligt spelar roll även i en så strikt reglerad verksamhet som Europaparlamentets plenarsessioner.

Sammanfattning

Allt som allt kan vi säga att de kontextuella faktorerna, både de individuella och de allmänna omständigheterna, tycks spela roll för vad som sker i kammaren. Samtidigt framstår det som ovedersägligt att det med all säkerhet finns andra påverkande faktorer som gör att vissa lyckas behålla ordet längre än andra. Förmodligen finns det också olika strategier, både verbala och icke-verbala, som en ledamot kan begagna sig av för att behålla ordet så länge som möjligt.

Avslutning

Denna kvantitativt präglade pilotundersökning av taltidsöverträdelser och hur dessa formellt hanteras indikerar att det kan finnas vissa skillnader mellan hur parlamentariker från Frankrike och Sverige dels uppträder, dels bemöts. I några avseenden går dessa skillnader i den förväntade riktningen utifrån nationella stereotyper, men inte genomgående. Att svenskarna drar över taltiden mest, och att skillnaderna mellan könen är mer uttalade bland de svenska ledamöterna än bland de franska bryter nog mot mångas fördomar. Detta kan också vara en indikation på att det inom parlamentets väggar håller på att växa fram ett slags gemensam politisk kultur, och att de ofta påtalade skillnaderna mellan unionens länder i det avseende

inte är så utpräglade i Strasbourg eller Bryssel, i synnerhet vad beträffar sättet att återge det talade i parlamentet.

Referenser

- ADELSWÄRD, V., *Kvinnospråk och fruntimmersprat. Forskning och fördomar under 100 år*, Stockholm: Bromberg, 1999.
- BODIN, B., FAUT, L., *Från kultur till kultur*, Stockholm, Bonniers Utbildning AB, 2000.
- CAMERON, D., *The Myth of Mars and Venus. Do men and Women really speak different languages?*, Oxford, Oxford University Press, 2007.
- HALL, E., *Au-delà de la culture*, Paris, Éditions du Seuil, 1979.
- HOFSTEDE, G., *Cultures and Organisations, software of the mind*, London, McGraw-Hill, 1991.
- HOFSTEDE, G., *Vivre dans un monde multiculturel, comprendre nos programmations mentales*, Paris, Les éditions d'organisation, 1994.
- KRAMSCH, C., *Language and culture*, Oxford, Oxford University Press, 1998.
- LAKOFF, R., *Language and Women's Place*, New York, Harper & Row, 1975.
- LITOSSELLI, L., *Gender and Language. Theory and practice*, London, Hodder Arnold, SAGE, 2006.
- O'BARR, W., ATKINS, B., 'Women's Language' or 'powerless language?', in MCCONNELL-GINET, S., BORKER, R., FURMAN, N. (Eds), *Women and Language in Literature and Society*, New York, Praeger, 1980, 93-110.
- SÖRMAN, I., *La culture dans la langue - Studier i språken som kulturbärare tillägnade Hugo Olsson och Karl Johan Danell på deras högtidsdagar 1993*, Stockholm, Almquist & Wiksell International, 1993.
- THELANDER, K., *Politikerspråk i könsperspektiv, Ord och stil, Språkvårdssamfundets skrifter*, 1986, 17, Malmö, LiberFörlag.
- TROMPENAARS, F., *L'entreprise multiculturelle*, Collection Institut du Management d'EDF et de GDT, Paris, Maxima, 1994.